

Ungdóms síðan

Ritstjóri:
MICHEL NIELSEN

England – eitt stórt njósnarareidur

England er eitt land, sum hefur so nógv stríð við njósnarum úr øllum londum, at ein má taka synd í teimum. Teir hava upp-
dagað eitt ótal av njósnarum harníðri síðani kriggið. Minnst
bert á navn, sum t.d. Fuchs, Burgess og MacLean, hjúnini Kroger,
Penkovsky og Wynne. Hesi navn eru jú bert tey størstu tað
finnst nógv, nógv fleiri.

ENGLAND HEVUR NÓGV STRÍÐ

Tað eru lond her í heiminum,
ið ganga og biðja eftir, at onkur
njósnari fyrri eina fremmanda nati-
ón skal verða avdúkaður, bert fyrri
at kunna prógva, at tað er eina
nyttiligt at hava njósnaratænastu.
Hetta hevur England aldri havt
nakað stríð við. Fá, ella kanska
ongi lond hava síðan seinasta
heimsbardaga verið so herjaði av
spionagu av avdúkan av egnum
njósnarum. Og nú sýnist longu at
vera galið aftur, aftaná at meist-
aranjósnarin, George Blake er
horvin.

ANTIKONTRAANTI

Tað er ikki gott at vita, hví alt
hetta júst skal henda í Onglandi.
Man tað vera tí tað er so nógv at
njósna eftir? Ella eru teir eystligu
njósnararnir í Onglandi ógvuliga
óðugnaligir? Ella er kanska tann
bretska kontranjósnarin serliga
dugnalig? Ja, tað er sanniliga ikki
so lætt at svara uppá hetta, tí tað
er óføra litið skil í njósnaringini
harníðri. Tá ein endiliga er komin
igjøgnum hetta netið av lygisögum,
raheit og tvælt, er tað ikki langt
frá at ein kann fara beint á eitt
sinnissjúkrahús. Nei, Ongland hevur
tað sanniliga ikki lætt, tí vit
mugu jú minnast, at fyrri hvønn
njósnara, ið verður avdúkaður,
kemur ið hvussu er ein, um ikki
rveir ella fleiri istaðin. Men hóast
alt er tað jú kanska ikki so undar-
ligt, at tað er so litið skil í, tí
menn vilja vera við, at hetta óskili
er ein beinleiðis fylgja av njósn-
ingini. Njósnarin byrjar jú við at
njósna fyrri heimlandi sínum, ella
tað landið, ið betalir mest. Men
tað er jú als ikki sikkurt, at tað
landið heldur fram við at vera tað
besta at arbeiða hjá. Kanska er eitt
annað land, ið betalir betri og tað
sigur seg sjálv, at soleiðis fer tað
at halda fram við njósníng og
kontranjósníng og antikontranjósn-
íng og antikontraktranti ...

GEORGE BLAKE – EITT GOTT DOMI

Her er tann óføra snildi og nú
fullkomiliga horyni GEORGE
BLAKE eitt gott domi uppá,
hvussu óskiljanligt alt er.
Hann varð føddur í Rotterdam í
Hollandi í 1922 við eftirnavninum
Behar. 20 ár seinni royndi hann at
flygja til Onglands, (tað var beint
undir krignum), men hann varð tikin
in í farna av tískarum í Belgia,
ið teki vísu, hvussu hann skuldi
bera seg at: Hann leyp av einum

fangatoki og krógvaði seg í einum
klestri. Seinni varð hann smugl-
aður til Spania, og har frá kom
hann til Ongland, har hann bleiv
settur til at upplæra hollendskar
fallskýggjanjósnarar. Hann helt
fram við at arbeiða í njósnaratæn-
astu Onglands, bleiv sendur til Ki-
na aftaná kriggi fyrri at fáa hendur
á brov um loyniligar sáttmálar
millum Kina og Sovjet, men hann
endaði mitt í Korea-krignum, har
hann varð tikin til fanga og heila-
vaskaður av tí russiska majorinum
Kuzmitch, sum bleiv kallaður
»Blondie«. Tað er ikki lætt at siga
hvor av teimum, ið bleiv mest
heilaavaskaður, men tað er ein veru
leiki, at Kuzmitch trý á seinni
fekk politiskt friðskjól í USA –
kanska sum lon fyrri at skaffa tey
ynsku brovini.

Tá Blake kom heim aftur lógu
nógv nýggj njósnaraarbeiði fyrri
Ongland (ella fyrri USSR, sum
áðerarin í Old Bailey, segði) og
biðaðu eftir honum. (Blake varð
m.a. ákærður fyrri at hava avdúkað
fyrri USSR novnini á 40 vest-njósn-
arum, har av fleiri hvurvu knapp-

liga, og fyrri at hava avdúkað eina
telefonntunel, har vestanlondini við
stórarí fró lurtuðu eftir samrøð-
um millum teir eysturysku mynd-
ugleikarnar og teimum russisku
hernaðarmyndugleikunum).

Men tað næsta staðið, har Blake
varð sendur, var Beirut, Libanon,
og her lærði Blake, sum nú var
embætismaður í tí betska uttan-
ríksmálaráðnum, ein mann, sum
at Kim Philby (hvørs navn óivað
nú man vera vanliga kent) til
kenna. NJÓSNARIN Kim Philby
flyggjaði til USSR, og Blake bleiv
alt fyrri eitt kallaður heim til Lon-
don og ákærður.

LONIN HJÁ BLAKE ? ??

Sum flestøll minnst bleiv rættar
göngin fullkomiliga myrkalgð.
Ongin fekk at vita, hvat veruliga
hendi. Dómurin, ið fall í 1961
bleiv ikki minni enn 42 ára fong-
sul. Og nú royndu fólk sjálvandi at
gita ser til tað, ið veruliga var
hent. Tey vildu vera við, at Blake
var blivin fangaður av russum í
Eystur Berlin, og at hann var bliv-
in hóttaður til at geva teimum til-
far. Hann segði alt fyrri eitt yvir-
manni sínum í London frá, og hesin
var eisini gingin við uppá tað.
Fólk tíðindi blivu »gjørde«, og
hesi tíðindini blivu so handað
russum, men seinni bleiv Blake av-
dúkaður av einum øðrum dupl-
njósnara, tískaranum Horst Eitner.
Nú var galið. Russar máttu og
skuldu trúgva tað, sum »tíðindini«
sagdu. Tað var sostatt neyðugt
(enn eftir hvat fólk segdu) at ofra
Blake. Beint aftaná at hann var
koyrdur í fongsul blivu í rúgvúv
av russiskum njósnarum fastsettir,
og tað sigst, at Blake, meðan hann
sat í fongsi í London, hevði fleiri
samrøður við tann russiska njós-
aran Lonsdale. Hvat er so nærri at
trúgva, enn at Blake varð sleptur
leysur av njósnaratænastu Ong-
lands, sum tókk? Í lotuni er ið
hvussu er ikki tað minsta sporið
at finna eftir hann, og tað er
ótonkjuligt, at hann hevur verið
fóru fyrri at flyggja uttan nakra
hjálp uttanifrá.

Njósníng í Europa síðan 2. heimsbardaga

GEORGE BLAKE er jú bert eitt einkult domi. Tað kundi kan-
ska verið áhugavert at vita, hvussu nógvir stórir, minnst tí: bert
STÓRIR, njósnarar, ið eru tiknir í Onglandi síðani kriggið, og
vita hvat hetta eru fyrri fólk, so her hava vit gjørt ein lista yvir
teir størstu síðani kriggið.

KLAUS FUCHS

Klaus Fuchs, ið var tískari, men
búsettur í Onglandi var ein tann
fyrsti stóri njósnarin, ið bleiv av-
dúkaður í Onglandi aftaná 2. heims-
bardaga. Hann var vitskapsmaður
og hevði verið eingilskur stats-
borgari síðan 1942. Hann visti alt,
sum var vert at vita um atomorku.
Tá hann varð avdúkaður, segði
hann, at hann var kommunistur,
og soleiðis ikki hevði gjørt arbeið-
ið fyrri pengar. Hann hevði sjálvur
teir rottu menn til at geva »tíð-
indini«, og frá 1942 til 1947 hevði
hann sent alt víðari. Tvey ár hevði
hann verið í USA, har fólk aftaná
at hann var avdúkaður blivu upp-
øst og avkvetu sambandið við
eingilsk atomvitskap. Eftir at
hava sitið fangi í 9 ár, varð hann
sendur heim. Eftir turberlin, í
flogfarinum segði hann til ein
bretskan blaðmann, »Eg havi lisið
alt, ið eg havi kunnað, og ið hend-

ur á. Heili min skuldi helst ikki
fólne».

RUSSARIN, IÐ BLEIV KANADIARI

Gordon Lonsdale, sum vit hava
nevnt áðrastaðni í dag, halda menn
upprunaliga at Konon Trofimov-
vich Molody. Hann var kapteinur
í tí reyða (russiska) herinum og
toppnjósnari fyrri USSR í London.
Navnið hevði hann stolið frá ein-
um kanadara, sum hvart í tí
finsk vetrarkrignum. »Lonsdale«
byrjaði at tosa við kanadiskum ac-
centi og menn halda seg vita, at
hann er upplærður í einum njós-
narskúla í Vinnitsa, har ein heilur
vesturlendskur býur er blivin bygd-
ur, og hvar njósnararnir ganga
runt og lera at tryggja tyggigummi,
lesa filmbløð og lurta eftir popp-
musikki.

Hann lærði seg kanadiska søgu,
fór til Toronto, fekk hendur á eini
kopi á føðingarbrævi á navna sín-

um, og nýtti hann til at fáa sær
pass við. Síðani fór hann til Lon-
don fyrri at studera kinesiskan list
og kultur, gekk eina tíð runt sum
playboy, kallaði seg síðani handils-
mann, og seldi veruliga eina tíð
tyggigummi og jukeboxar, og sendi
alla samla tíðina boð heim um
royndarbasan í Portlandi í Dorset-
shire, og um tey seinastu úrlitini
anti-kavbátavápnur. Hann hevði
tí ein menniskjaligan veikleika:
Konufólk. Tað var tá hann vitjaði
eina kvinnu, ið hjálpti til, at hann
varð avdúkaður. Politiið kundi við
vissu siga, at hann ikki var hin
sanni Lonsdale. Hin var blivin ope-
reraður sum litil, og tað var Mo-
lody ikki. Dómurin í 1961 ljóðaði
uppá 25 ára fongsul. Hann sat trý
ár, og bleiv so umbýttur við Gre-
ville Wynne, ið russar segdu vera
njósnara.

TEIR ARBEIDDU SAMAN

Tveir menn, ið ikki munnu vera
heilt so ókendir fyrri fólk, eru Guy
Burgess og Donald MacLean. Teir
vóru sum kunnugt, embætismenn í
uttanríksmálaráðnum, til teir tann
25. mai 1951 hvurvu frá London,
akkurat tann sama dagin, sum
stjóri MacLeans hevði givið loyvi
til, at teir kundu avhoyrast av
Secret Service. Tann 11. februar
1956 komu teir fram í ljósið aftur
á einum pressufundi í Moskva.
Teir segdu, at teir vóru ikki kom-
munistiskir umboðsmenn, men at
teir arbeiddu fyrri heimsfriðin. Bur-
gess hevði umsetingar- og blað-
mannaarbeiði í Moskva. MacLean
hevði eina framfriskarandi stöðu í
uttanríksmálaráðnum. Ein russisk-
ur diplomat, Vladimir Petrov, ið
flyggjaði til Australien, segði
seinni, at teir báðir høvdu verið
russiskir njósnarar í 20 ár. Burgess
sum drakk illa og sum nýtti nógv
narkotika, doyði í 1963.

NJÓSNARAHJÚNINI

Lonsdale hevði nógv fólk til at
hjálpá sær. Millum hesi var tey
bretsku hjúnini Helen og Peter
Kroger, ið vóru 47 og 50 ára gom-
ul, tá tey vóru tikin. Tá politiið
kom, vildi Mrs. Kroger »bara
leggja eitt sindur meira á eldin í
ovninum. »Hon tók tasku sína við
– men hon varð steigð. Taskan
innihelt kodabokur og boð frá fa-
miljuni aftanfyrri jarntjaldið. Brov-
ini vóru minkaði heilt nógv, so tey
soust bert sum nakað svart undir
einum glasi. Annað virðismikið
tilfar varð funnið í einum sigarett-
tendrara og aftanfyrri ein málning.
Undin gólvinum í London-heim-
inum fann politiið ein radiosenda-
ra og -mottakara, ið var sterkur
nokk til at rokka kring jarðar-
knottin. Politiið fann eisini kalu-
tekinið – og Moskva svaraði sera
vakurt aftur: hjúnini Kroger fingi
í 1961 20 ár.

TROLARARNIR VÓRU HAR

John Vasall, skrivstovumaður í
bretsku flotamálaráðnum, sendi
gjøgnum seks ár loyndarmál til
Sovjet. Hann bleiv dómur til 18 ár.
Hann hevði gjørt tænastu á eini
skrivstovu á ambassaduni í Mos-
kva, og segði, at nakrir russar, ið
hann hevði lært at kenna, nýttu
hansara homosexuella vanar og
hóttaðu hann við skandalu. Í Lon-
don bleiv hann avdúkaður tí hann
hevði alt ov stóra húsaleiga og eitt
alt ov djúrt søvn av antikvitetum.
Seks dagar áðrenn Vasall bleiv av-
dúkaður, hvart fyrsti skrivarin við
tá russiska ambassaduna í London.
Hann sáist at hava verið blái-
bæði hjá Lonsdale og Vasell. T-6.

ið Vasall hevði útint kundi avles-
ast ár eftir ár, tá NATO hevði
flotaroyndir. Tá vóru altið russ-
iskir trolarar tilsteðar.

NJÓSNARIN, IÐ HEVDI »O.B.E.«

Harold Philby, sum vit eisini
hava hoyrt um áðrastaðni á síðuni,
var sonur til ein statsligan ráðgev-
ara í Millumeystri. Hann var sjálv-
ur høgt lærður og dekoreraður við
Order of the British Empire, men
hann kundi ikki bliva officerur, tí
hann stamaði. Istáðin bleiv hann
bretskur njósnari (varð hildið) og
almannakunnugt var hann blað-
maður. Hann var hildin at vera
tann, sum segði Burgess og Mac
Lean frá, tá teir flyddu. (Teir høv-
du lisið saman). Men hann hvart
til Sovjet, áðrenn hann bleiv tikin.

MOSCOW NIGHTS

Frank Clifford Bossard var bretskur
rakettsérfrøðingur, men samtið-
is frá 1962 til 1964 var hann tí-
verri eisini njósnari fyrri Sovjet.
52 ára gamalur fekk hann 21 ára
fongsul. Lonin hjá honum hevði
verið nærur 100.000 krónur. Ord-
rar sínar fekk hann í smáum kass-
um, ið vóru krógvaði í úthol-
aðum trøum. Fólk vóruð uppøst,
tá tað gjordist kunnugt, at mað-
urin bæði var straffaður og fyrr-
verandi nazistur. Øll hildu hann
vara musikkelskara. Hann lurtaði
altíð eftir Moskva. Tá plátan Mos-
cow-Nights bleiv spæld, visti hann,
at hann skuldi stíla arbeiðise.

PENKOVSKY – BLEIV HANN SKOTIN?

Allir ter, ið higartil eru nevndir
hava verið njósnarar fyrri USSR,
so av at lesa hetta, kundi onkur
kanska hildið, at tað bert verður
njósnað tann vegin, men so er
sjálvandi ikki. Í 1963 tóku russar
ein russiskan statsborgara, Oleg
Penkovsky, ið var stjóri í koordi-
nationsráðnum fyrri russiskan vit-
skap, og ákærdu hann fyrri at hava
fingrið bremum og amerikunum
tilfar fyrri 7000 kr. um mánaðin.
Hann víðgekk og segði samstundis,
at hann hevði hug at liva livið, og
at fjasast við konufólk. Hann
hevði sett hvítar sirklar uppá
lyktapelar, tá okkurt var at heimita
í svávlulósini aftanfyrri radiatorin
í eini oppgongd í Puhkingutuni,
har ein amerikanskur heryvirmaður
frá ambassaduni í Moskva bleiv
fotograferaður, tá russar hildu, at
tíðin var komin til avdúkan. Pen-
kovsky bleiv, halda menn, skotin í
1963, og samstundis blivu fleiri
amerikanskir umboðsmenn við am-
bassaduna í Moskva útivistir. Pen-
kovsky hevði mott Greville Wynne
á hotellinum Ukraine, og so-
leiðis varð eitt samarbeiði komið.
Í Vestureuropa, halda menn, at
Penkovsky bleiv offraður (og
kanska als ikki skotin?) fyrri at
Wynne ikki skuldi bliva ov hart
dómur, og seinni umbýast við
Lonsdale.

GREVILLE WYNNE – NJÓSNARI?

Greville Wynne, ið var bretskur
statsborgari, varð sagdur at vera
hjálpari hjá Penkovsky. Teir blivu
dómur við tann sama dómstólin,
har teir skeldaðust óført. Wynne
bleiv tikin í Budapest í 1962, har
hann bleiv svikin av tí kvinnuliga
tøkinum, hjá ser, Heléna. Hann
bleiv yfirfóruður til Ljvbjanka-
fongslæði í Moskva. Dómurin bleiv
trý ára fongsul og fimt ára straffi-
arbeiði, hóast hann bert hevur
kunnað verið amatørnjósnari. Í